

УДК 141.132"16/18"

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.48.12>

ЦІННІСНІ СУПЕРЕЧНОСТІ СУСПІЛЬСТВА У ФАЗІ АКТИВНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Остап Моравецький

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
кафедра філософії та економіки
вул. Шимзерів, 3а, 79000, м. Львів, Україна*

У статті мова йде про екзистенційну напругу та її ймовірний вплив на внутрішні пошуки й переживання різних категорій громадян України. Розглянуто основні постулати теорій та підходів до розуміння культурних та ціннісних змін, які відбуваються під дією соціальних трансформацій. Досліджено питання доцільності визначати екзистенційні пошуки через призму цінностей, зокрема мова йде про зміну потреб та цілей українського соціуму під час війни. Окреслено поняття кризи, яка сформувалася внаслідок чергової (вимушеної) імміграції величезної кількості українського населення, зрештою сприяла певному переосмисленню, певному відчуттю особистої гідності, самоповаги та хоча б часткового зменшення комплексу меншовартості, який був притаманним українцям.

Мета статті: визначити ціннісні суперечності суспільства у часі повномасштабної війни РФ проти України.

В основу проведеного дослідження покладені напрацювання, передусім філософів, які свого часу зробили вагомий внесок у розуміння екзистенційних проблем з якими зіштовхувалися люди у попередньому ХХ столітті, зокрема Х. Арендт, Е. Фромма, В. Франкла. Також у статті розглянуті підходи до трактування ціннісної основи суспільства, визначення самого поняття цінності.

Визначено, що для формування та закріплення певних ціннісних конструктів як моральну норму суспільства, передусім необхідно, щоб ця цінність була прийнята на колективному, консолідованому рівні. Це вимагає від українського суспільства солідарності, єдності, дозрівання суспільства, готовності до прийняття певних норм й певних культурних зсувів. В окремі моменти цінності можуть різко змінюватися, однак, як правило такі зміни регулюються на рівні функціонування державних інститутів. Одних із важливих аспектів українського соціуму це підтримка один одного, постійний діалог, переконання, що народ є консолідованим і колективного прийняття терпимості до культурного різноманіття країни. Визначено, що вагомими аспектами розвитку сучасного українського суспільства є переосмислення таких важливих конструктів як гідність, свобода, самоповага. Не менш важливими є підтримка, та унеможливлення формування маргінальних груп, людей, які б відчували певний екзистенційний вакуум, що підкреслює необхідність суспільної згуртованості й діяльності на різних рівнях: військовому, культурному, психологічному, освітньому.

Ключові слова: цінності, російсько-українська війна, екзистенційна філософія, сенс життя, екзистенційний вакуум.

Вступ. Російсько-українська війна, зокрема її активна фаза, яка розпочалася наприкінці лютого 2022 року сформувала цілу низку суперечностей, пов'язаних із цінностями та спробою віднайти нові сенси. Для філософії вона розгорнула чергову сторінку вивчення питань етики війни, як і породила цілу низку претензій з боку представників українського соціуму щодо висловлювань про російсько-українське протистояння. Мова йде зокрема про Ю. Габермаса, розміркування якого виражають певні упередження щодо підтримки України, до кінця не зрозумілі роздуми Сааби про доцільність продовжувати боротьбу, спробу знайти відповідь чому для путіна є такою важливою війна: через страх,

що нещодавня лібералізація та демократизація України можуть поширитися на Росію, що загрожуватиме його авторитаризму, страх розширення кордонів НАТО. З одного боку філософ ніби намагається говорити про те, що повномасштабне вторгнення немає морального пояснення, однак з іншого задає питання доцільності продовження боротьби.

Між тим, якщо говорити про український соціум, й реакцію українських дослідників, то варто зосередитися саме на актуалізації питання пошуків сенсів, звернення до екзистенційної філософії, символізму, полеміки щодо вагомості української культури та її боротьби із російською. У наукових пошуках можна зустріти багато звернень до міфологічної складової гібридної війни, певного символізму, до сьогодишнє протистояння порівнюють із боротьбою Давида та Голіафа, також війну розглядають як «знищення індивідуального та колективного існування України» [4], війну культур чи війну за культуру, та ін. Цілком очевидним є той факт, що сьогодні українське суспільство, принаймні якась його частина «проснулася» від довготривалого сну, в якому РФ завжди була доброю та милостивою, а Україна «ворожою та чужою». Криза, яка сформувалася внаслідок чергової (вимушеної) імміграції величезної кількості українського населення, зрештою сприяла певному переосмисленню, певному відчуттю особистої гідності, самоповаги та хоча б часткового зменшення комплексу меншовартості, який був притаманним українцям.

Серед українського населення досить часто можна зустріти такі тези як: «українці змінилися», «українці переосмислили цінності», «війна нас змінила», «цінності змінилися». Отже, з одного боку ми спостерігаємо як соціум і справді намагається окреслити здобутий «воєнний досвід» як спробу віднайти нові сенси. З іншого ж, зважаючи на численні дослідження трансформаційних процесів ціннісної системи, розуміємо, що вони не мають здатності змінюватися раптово. У нашій статті ми в основному говоритимемо про екзистенційну напругу та її ймовірний вплив на внутрішні пошуки й переживання різних категорій громадян. Спробуємо трактувати «зміну цінностей» через призму зміни потреб та намагання українців наділити поняття свободи та гідності новими сенсами.

Мета статті: визначити ціннісні суперечності суспільства у часі повномасштабної війни РФ проти України

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В основу проведеного дослідження покладені напрацювання, передусім філософів, які свого часу зробили вагомий внесок у розуміння екзистенційних проблем з якими зіштовхувалися люди у попередньому ХХ столітті, зокрема Х. Арндт, Е. Фромма, В. Франкла. Також у статті розглянуті підходи до трактування ціннісної основи суспільства, визначення самого поняття цінності, зокрема: А. Ручки, Т. Парсонса, У. Томаса, Ф. Знанецького, Р. Інхлегард та ін.

Формулювання цілей статті. Окреслити поняття цінності; визначити основні передумови зміни ціннісної системи; виокремити екзистенційні пошуки сучасних українців та окреслити основні труднощі їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Існує безліч підходів до розуміння та трактування особливостей формування та трансформації ціннісної системи людини. А. Ручка трактує цінність, як: «матеріальний або ідеальний предмет, що має життєву значимість для певного соціального суб'єкта, його потреб та інтересів [6, с.122]. Т. Парсонс акцентує більше на соціальній природі цінностей. На переконання дослідника цінності можна прирівняти до вищих принципів суспільної згоди, яка досягається на мікро та макрорівнях. Вони є продуктом культури, уособлюють собою загальноприйняті уявлення про бажаний тип соціальної системи та формують підвалини моральних норм, й відповідно переходять у щось, що є загальноприйнятим та рівнозначним для цілого суспільства [14]. У. Томас та Ф. Знанецький вважають цінності зовнішніми конструктами,

своєрідними правилами поведінки, які регулюють неформальну традицію взаємодії всередині соціальної групи [18, с. 343-347].

Р. Інхлегард наголошує на тому, що «ціннісні орієнтації та пріоритети індивіда відображають ті умови, в яких відбувалася його соціалізація, і, сформувавшись, зазвичай залишаються непохитними перед змінами в умовах життя» [13]. Якщо узагальнювати теорії та підходи до розуміння цінностей, то можна визначити, що ціннісна система не може бути змінена у короткий термін, вона потребує довготривалого впливу, консолідації суспільства, соціального схвалення, тощо.

Ми поділяємо думку про те, що ціннісна система змінюється достатньо довго. Передусім це пов'язано із кількома рівнями цієї зміни: індивідуальним, груповим та суспільним. Зміна індивідуального рівня може призвести до зміни колективного і навпаки. Однак, для того, аби встановити певні цінності як моральну норму, передусім необхідно, щоб ця цінність була прийнята на колективному, консолідованому рівні. В окремі моменти зміни можуть регулюватися на рівні функціонування державних інститутів. У будь-якому разі, надзвичайно важливим є рівень «дозрівання» суспільства, готовності до прийняття певних норм й певних культурних зсувів. О. Свідерська, досліджуючи актуалізацію культурних кодів українців під час російсько-української війни, наголошує на переосмисленні елементів як української культури так і образу самої України: «по-новому звучать народні визвольні та повстанські пісні, символи державності присутні у вбранні та аксесуарах, повертаємося до витоків історії, до особливостей козацького роду» [7, с. 310-311]. Величезним символізмом та міфологією наділена героїзація ЗСУ, волонтерів, звичайних громадян, що сприяє суспільній згуртованості, однак це не означає, що суспільство прийняло нову систему цінностей.

Серед інших дослідників актуальними залишаються переконання, що ціннісна система є основою міжособистісної взаємодії людей всередині групи та поза нею. Ціннісна система соціуму суттєво залежить від масової культури та традицій. Загалом культурні та ціннісні зміни є достатньо повільними. За переконаннями більшості дослідників вони можуть змінюватися достатньо довго, наприклад кілька поколінь, однак, у час підвищеного ризику такі зміни можуть мати і раптовий характер [16, с. 85]. В українських розвідках зустрічаємо думку: для українського соціуму сьогодні є три події, які можна вважати переломними, й такими що сприяють поступовій зміні ціннісної системи: Помаранчева революція 2004 р. Революція Гідності 2013–2014 рр., 24 лютого 2022 р. Ці події О. Свідерська розглядає як «пускові механізми» для переосмислення життєвих пріоритетів, вибору у бік європейського майбутнього, актуалізацію цінностей свободи, гідності, «українського героїзму», боротьбу за ідентичність, право на життя і культуру [7]. Разом з тим, не варто будувати собі ілюзій щодо абсолютної перемоги української ідентичності над свідомістю рядянської людини.

Сьогодні ми спостерігаємо чималу кількість людей, яким важко відійти рід російської церкви, хоча цілком зрозуміло, що вона є джерелом й транслятором величезної кількості російських наративів, спотворюючи й принижуючи українські цінності на користь російських. Після розпаду радянського союзу, пройшло чимало часу, однак навіть настільки жорстока війна не здатна переконати частину населення у тому, що росія це носій смерті та каліцтва для української нації. Достатньо велика частина українського населення й далі продовжує вірити у «велику російську культуру», мріяти про повернення «руського міру», і т. д. Ці люди також переживають певну боротьбу за ідентичність, однак будучи все життя ідеологічно й ментально близькими до росії, вони часто не усвідомлюють що самі виконують роль носіїв російських культурних кодів і наративів. Дж. Хаят та Г. Сімонс,

досліджуючи близькосусідство зауважили, що у країнах, які мають спільні кордони люди досить часто настільки впливаються у загальний культурний потік, що їх практично нерелевантно досліджувати [12, с. 29]. Тому нічого дивного немає у тому, що частині українського населення образливо, коли їм говорять, що ні українці не належать до російської культури, ні російське будь-що не є носієм українського. Роки перебування під російськими наративами зрештою сформували викривлений образ свого-чужого, де чужим є українець, а своїм росіянин. Мабуть тут варто звернутися до творів геніального Дж. Орвелла, зокрема – «1984», де найважливіші закони звучали як: «свобода – це рабство», «війна – це мир», а «незнання – це сила» [5].

Постійно перебуваючи у середовищі, яке спотворює реальність, підмінює іншими сенсами, люди втрачають свою ідентичність, у них розмивається межа правди, зрештою поступово вони звикають жити у тій правді, яку чують звідусіль: з радіо, телебачення, від сусідів, родичів, та ін. Найперше, мабуть, що починає відчувати людина, яка все життя жила іншими сенсами, після того як відкривається правда – це культурний шок, відмова сприймати реальність такою як вона є. Чи не найважче у житті людині визнавати, що вона помилилася. Інколи, споглядаючи роздуми українців, які мають глибокі російські коріння, однак все життя прожили на території України, їхню особисту трагедію можна почути у фразі «моя одна Батьківщина напала на іншу».

Екзистенційні переживання та ціннісні суперечності сучасного суспільства не можливо поділити, на якісь окремі категорії чи групи, не образивши інтереси інших. Вимушено переміщені особи, особи, які живуть під окупацією, сім'ї військових, полонені – абсолютно кожен переживає індивідуальну боротьбу, кожен по-іншому переосмислює свободу, гідність, право на життя, та інші важливі ціннісні конструкти.

Суспільство розривається зсередины попри те, що йому і так достатньо зовнішньої агресії. Як і під час Другої світової війни, російсько-українська війна створила чергову хвилю еміграції. Внутрішні суперечності між частиною тих українців, які виїхали за межі країни і тих, хто в ній залишилися не вщухають і сьогодні, що зрештою породжує ще один напрям суспільної кризи. Свого часу, досліджуючи психологію тоталітаризму, Х. Арндт наголошувала, що Друга світова війна та суспільна аномія сприяли формуванню маргінальних груп, людей, які втратили соціальні зв'язки. Дослідниця описувала ці групи як осіб, що виражали певну тривожність, внутрішню напругу, ізолюваність, відчуженість, дезорганізованість та повну непристосованість до нових соціальних умов. Маргінальні групи утворюються внаслідок конфліктів, вибіркової лояльності, фрустрації індивідуальних чи групових прагнень. Дещо схоже до цього опису й справді може сьогодні відчувати частина українського населення [1]. Маргінальність може існувати там де є соціальні зміни чи кризи. Війна, до слова, є одним із найсильніших кризових станів суспільства. Вона сприяє появі людей, які тривалий час перебувають у ситуації невизначеної соціальної ідентичності, що може супроводжуватися конфліктами, розчаруванням, фрустрацією. Ці люди часто можуть відчувати себе поза національними та соціальними групами, не відчувати себе приналежним до того середовища, де вони проживають, можуть почувати себе всюди чужими, небажаними, відкинутими.

Найбільш небезпечним у формуванні маргінальних груп є їхня здатність перетворюватися у «сіру масу», здатну відмовитися від своєї свободи, й таким чином детермінувати появу нового тоталітарного устрою. Свого часу про категорію позитивної та негативної свободи писав Е. Фромм. Описуючи зародження німецького нацизму Е. Фромм зазначає: «ми мусили визнати, що мільйони людей у Німеччині бажали зректися своєї свободи так само, як їхні батьки ладні були боротися за неї, і замість того щоб прагнути свободи, мільйони намагалися знайти шляхи втечі від неї» [9, с. 17].

Перебуваючи у іншій країні, споживаючи іншу, відміну від української культуру, постійно переглядаючи новини, частина вимушено-переміщених осіб й досі переживає екзистенційну кризу, що частково підігрівається тиском з боку соціуму. Проблеми сенсожиттєвих переживань біженців розглядав і З. Бауман, який підкреслював, що не зважаючи на певні можливі фінансові дотації, ці люди можуть втрачати навіть ідентичність, а у їхніх знаннях залишаються переконання, що вони є біженцями, не потрібними, позбавленими громадянства, що зрештою перетворює їх на «знеособлену юрбу». Стати біженцем, на переконання З. Баумана, це втратити засоби, суспільного існування: землю, дім, село, місто, батьків, роботу, та інші орієнтири щоденності [2, с. 64]. Звісно, що українці мають набагато більше привілеїв, зокрема право на роботу, фінансову та медичну допомогу, юридичну підтримку, інтеграційні курси, та ін. Однак це не виключає того, що перебуваючи далеко від своєї домівки та рідних їх покидає відчуття безсенсовності, чи є задоволеною потреба бути приналежним до свого роду, та постійний страх за життя свого найближчого оточення.

Ще одним із важливих аспектів ускладнення внутрішніх екзистенційних переживань українських вимушено-переміщених осіб є суспільна криза, яка може бути присутня у середовищі, яке вони вибрали для себе безпечним. До прикладу, на відмінно від тих територій України де не ведуться активні бойові дії немає росіян, прямих носіїв путінської ідеології рашизму. Інші ж країни не можуть забезпечити відсутність контактів між українцями та росіянами. Такі речі породжують конфлікти, агресію, ще більше ненависті. Досить показовим є «намагання церкви примиритися український та російський народ», шляхом залучення представниць обох народів взяти активну участь у Хресній ході. Такий вчинок офіційного Риму викликав чимале обурення з боку українців. З іншого боку, українці, котрі вимушено покинули територію країни часто можуть зіштовхнутися з ситуацією, коли вони самі, як представники етносу чи держави, можуть стати свого роду «каменем спотикання» політичних ігор.

Зокрема, попри дружелюбну Польщу, яка практично стала найпотужнішим хабом для підтримки України, досить часто у суспільстві піднімається непросте історичне минуле країн, що час від часу стає темою для полеміки і пошуків нових точок «кипіння». Біженці дуже часто стають жертвами політичної та економічної боротьби: «...куди вони б не йшли вони не бажані» [2, с. 67]. Економічні мігранти це болюча тема для будь-якого народу кожного разу, коли її починають використовувати у політичних перегонах, публічних дискусіях, зумисної дискредитації з боку інших ворожих країн.

У нещодавній розвідці Л. Газнюк та Ю. Семенової зазначено: «трансформація цінностей відбувається внаслідок суспільних змін та процесів» [3, с. 16]. Сьогодні українське суспільство переживає один із надпотужних періодів, коли кожного дня люди у прямому значенні борються за своє право жити й обирати своє майбутнє. Цілком очевидно, що суттєві зміни, до прикладу революції чи війни накладають свій відбиток на сприйняття та переосмислення життя, ми по-новому починаємо сприймати дійсність, переоцінювати те, що раніше не мало для нас надто великого значення. В особливо критичні моменти соціальних трансформацій, людина постійно «перебуває в напруженому екзистенційно-емоційному режимі» [3, с. 17], слушно зауважують автори. Людина, яка під впливом війни втрачає домівку, роботу, родину, статус не може не відчувати певної безсенсовності. Однак, навіть у надзвичайно складних емоційних моментах сенси життя та цілі на майбутнє є важливими елементами для виживання. А от безнадійність та безсенсовність, відсутність думок про майбутнє мають здатність затягувати людину у «екзистенційний вакуум», про який свого часу писав В. Франкл.

У своєму творі «Людина в пошуках справжнього сенсу психолог у концтаборі», відомий філософ, засновник логотерапії В. Франкл описував свій особистий досвід та досвід інших людей, які опинилися у німецькому концтаборі. Їхнє життя, як описує автор протікало практично у нелюдських умовах: полонені досить довго носили один і той же одяг, не мали змоги помитися повністю, спали у дуже незручних умовах, ніколи не знали напевно коли їх можуть відправити на страту. Для кожного з них це був надзвичайно складний та кризовий період життя й приклад особистої боротьби за виживання.

Особи, перебуваючи у ситуації «умовного існування» постійно перебували у напруженій екзистенційній кризі. Відчуття відсутності життя посилювали і інші чинники: час, адже достеменно не було відомо, коли «умовне існування» завершиться; фокус на минулому, коли люди поринали у постійне згадування про те, що у них було, що вони втратили; сприйняття «умовного існування» як нереального (уникнення реальності); втрата прив'язку до життя, відчуття, його змісту та сенсу: «замість сприйняття табірних труднощів як іспиту для внутрішньої сили, вони не ставилися з повагою до свого життя і зневажали його, як щось несуттєве» [8, с. 86]. Натомість тим, кому вдалося зберегти свою внутрішню свободу: «... обирати власне ставлення до будь-яких наявних обставин» [8, с. 80] все-таки вдалося залишитися живими до кінця «умовного існування» у концтаборі. «...ця духовна свобода, яку неможливо відібрати, робила життя змістовним і цілеспрямованим» [8, с. 80]. Далі, після завершення терміну перебування у концтаборі, автор описує наскільки важко сприймався реальний «світ поза колючим дротом», деякі полонені боялися навіть переступити межу огорожі. Реадаптація була достатньо складною та довготривалою, і практично кожен, хто побував у «пеклі» знову починав відчувати нові екзистенційні виклики, з якими необхідно було боротися уже на свободі.

Наробіток В. Франка є одним із важливих для ціннісно-сміслових та екзистенційних пошуків українців, які переживають надзвичайно кризовий період. По-перше, про що беззаперечно наголошував автор це те, наскільки важливим є індивідуальний вибір. Війна загострює дуже багато негативних моментів. У суспільстві поступово витирається поняття моралі, збільшується кількість кримінальних вчинків, люди стають озлобленими, агресивнішими, однак, те ким ми стаємо у час емоційної та екзистенційної напруги є «результатом внутрішніх рішень», а не продиктоване впливом зовнішніх умов. В. Франкл наголошував: «останньої внутрішньої свободи не можна втратити» [8, с. 81].

Досить влучними, на нашу думку є актуалізація й намагання розвинути у сьогодні не лише такі цінності як свобода чи гідність, але й формування толерантності, навіть у певному ключі терпимості, ставлення до іншого як до рівноцінного члена соціуму [10, с. 109]. На наше переконання терпимість у соціумі мала б закласти підвалину до взаємоповаги та чуйності до проблем інших, що врешті мало б призвести до побудови нових сенсів та цінностей. Окремо хочеться підкреслити роздуми Саби, зокрема про вагомість української боротьби, оскільки вона «служить іншій корисній і морально важливій меті: допомагає зберегти самоповагу українського народу» [15]. Філософ наголошує на тому, що самоповагу рідко розглядають як щось, що є надзвичайно важливим, однак на його переконання, варто дослухатися до теорії справедливості, й роздумів, що самоповага є найважливішим основним благом: «...відчуття людини власної цінності, її надійне переконання, що її концепція добра, її план життя варті виконання» [15].

Висновок. Підсумовуючи викладене, хочемо зазначити наступне: повномасштабна війна справді вплинула на ціннісну-смыслову систему українців. Зважаючи на напрацювання відомих філософів, зокрема Х. Арендт, В. Франкла, Е. Фромма, які багато уваги приділяли вивченню внутрішніх переживань людини у воєнні та повоєнні часи минулого століття, ми можемо констатувати, що сьогодення російсько-українська війна актуалізує переосмислення передовсім цінностей свободи та гідності. Одних із важливих аспектів формування оновленої ціннісної системи українського соціуму є підтримка один одного, постійний діалог, переконання, що народ є консолідованим і колективного прийняття терпимості до культурного різноманіття країни.

Список використаної літератури

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. Київ: Дух і Літера. 2005. 540 с.
2. Бауман З. Плинні часи. Життя у добу непевності. Київ: Критика. 2013. 174 с.
3. Газнюк Л., Семенова Ю. Людина і соціальний світ: екзистенційно-емоційні виклики сучасності. Актуальні проблеми філософії та соціології. № 39/22. 2022. С. 16–20.
4. Карівець І. Деякі екзистенційні роздуми про самовизначення в умовах війни. *Гуманітарні візії*. Випуск 8. № 2 С. 28–33.
5. Орвелл Дж. Колгосп тварин. Київ: Вид-во Жупанського. 2019. 120 с.
6. Ручка А. Ціннісна метаморфоза в ментальності громадян України під час надзвичайних подій 2014 р. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2014. Вип. 1(1). С. 117–124.
7. Свідерська О. Роль культурних кодів у конструюванні політичної дійсності в контексті інформаційної війни. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. №43, 2022. С. 306–313.
8. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2020. 160 с.
9. Фромм Е. Втеча від свободи. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2019. 286 с.
10. Штепа О. О. Європейські цінності як чинник трансформації правової ментальності українського етносу: державотворчий дискурс. Актуальні проблеми філософії та соціології. С. 108–112.
11. Habermas J. Ein Plädoyer für Verhandlungen URL: <http://surl.li/ipmmw>
12. Hyatt J., Simons H. Cultural Codes – Who Holds the Key? The Concept and Conduct of Evaluation in Central and Eastern Europe. 1999. London, Thousand Oaks and New Delhi: SAGE Publications. Pp. 23-41
13. Inglehart R., Welzel Ch. Political Culture and Democracy: Analyzing Cross-Level Linkages. JSTOR. Vol. 36. № 1. 2003. P. 61-79
14. Parsons T., Shils E. Toward general theory of action. Cambridge. 1951
15. Philosophers On The Russian Attack On Ukraine <http://surl.li/ipmoc>
16. Rapaille C. Kod kulturowy: jak zrozumieć preferencje współczesnego konsumenta, motywacje wyborców czy zachowania tłumu. Warszawa 2019. 367.
17. Sorokin P. The Sociology of Revolution. American Sociological Review. V. 27. 1952. P. 5-19
18. Thomas, U. & Znanetsky, F. (1994). Methodological Notes. The American sociological thought. Moscow: Nauka. 345 с.

VALUE CONTRADICTIONS OF SOCIETY IN THE PHASE OF ACTIVE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Ostap Moravetskiy

Danylo Halytsky Lviv National Medical University,

Department of Philosophy and Economics

Shymzeriv str., 3a, 79010, Lviv, Ukraine

The article is about existential tension and its probable influence on the internal searches and experiences of different categories of citizens of Ukraine. The main postulates of theories and approaches to understanding cultural and value changes that occur under the influence of social transformations are considered. The question of the expediency of defining existential searches through the prism of values has been studied, in particular, it is about changing the needs and goals of Ukrainian society during the war. The concept of the crisis, which was formed as a result of another (forced) immigration of a huge number of the Ukrainian population, ultimately contributed to a certain rethinking, a certain feeling of personal dignity, self-respect and at least a partial reduction of the inferiority complex that was inherent to Ukrainians, is outlined.

The purpose of the article: to determine the value contradictions of society during the full-scale wars of the Russian Federation against Ukraine.

The research is based on the work of philosophers who at one time made a significant contribution to the understanding of existential problems faced by people in the previous 20th century, in particular H. Arendt, E. Fromm, V. Frankl. The article also considers approaches to the interpretation of the value base of society, the definition of the very concept of value.

It was determined that in order to form and consolidate certain value constructs as a moral norm of society, it is first of all necessary for this value to be accepted at a collective, consolidated level. This requires Ukrainian society to show solidarity, unity, maturing society, readiness to accept certain norms and certain cultural shifts. At certain moments, values can change dramatically, however, as a rule, such changes are regulated at the level of functioning of state institutions. One of the important aspects of Ukrainian society is mutual support, constant dialogue, conviction that the people are consolidated and collective acceptance of tolerance for the country's cultural diversity. It was determined that important aspects of the development of modern Ukrainian society are the rethinking of such important constructs as dignity, freedom, and self-respect. Equally important are the support and prevention of the formation of marginal groups, people who would feel a certain existential vacuum, which emphasizes the need for social cohesion and activity at various levels: military, cultural, psychological, educational.

Key words: values, Russian-Ukrainian war, existential philosophy, meaning of life, existential vacuum.